

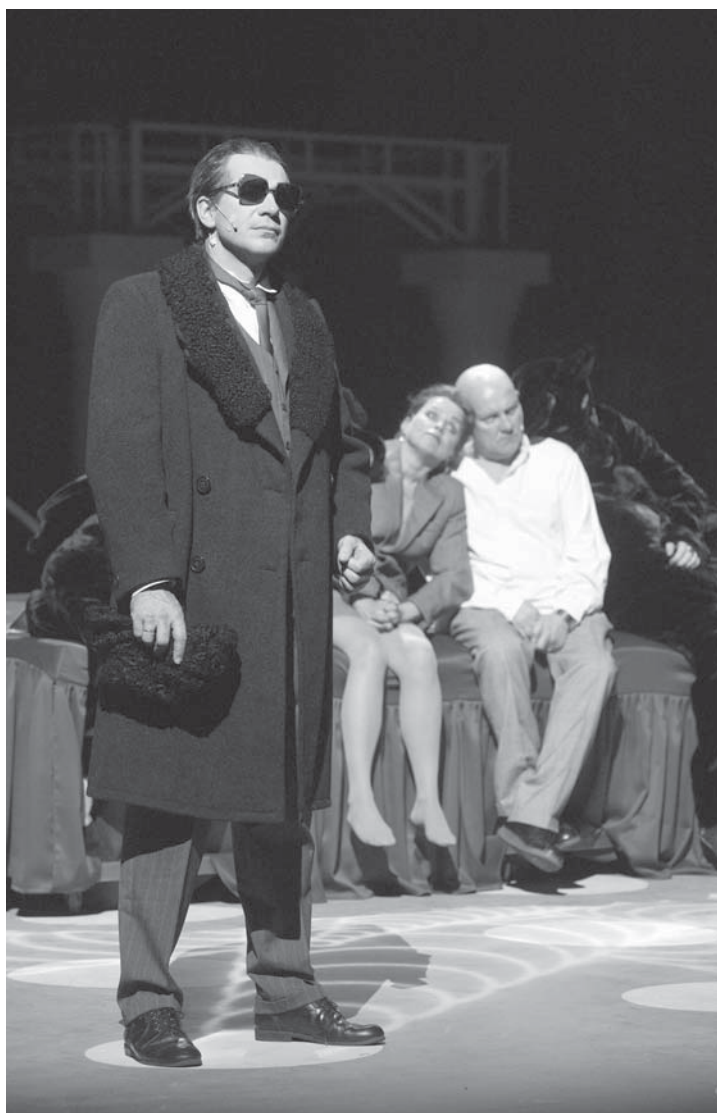
„GEORG“ LINNAHALLIS

JAAK KILMI

„Georg“. Libreto autor: **Urmus Vadi**, lavastaja: **Andrus Vaarik**, muusikaline juht ja dirigent: **Erki Pehk** (RO Estonia), koreograaf: **Jüri Nael**, dekoratsioonikunstnik: **Ain Nurmela**, kostüümikunstnik: **Gerly Tinn**, valguskunstnik: **Margus Vaigur** (Endla), grimmikunstnik: **Tiiu Luht** (RO Estonia). Nimiosas: **Marko Matvere**, osades: **Ülle Lichtfeldt** (Rakvere Teater), **Marika Vaarik**, **Liisi Koikson**, **Egon Nuter**, **Anne Paluver**, **Raivo Rüütel**, **Raivo Trass**, **Terje Pennie**, **Jaan Rekkor** (Endla), **Ines Aru**, **Helene Vannari** (Tallinna Linnateater), **Kaire Vilgats**, **Anne Veesaar**, **Andrus Vaarik** jt. Produktsiooni juht: **Jarmo Seljamaa**, produtsendid: **Anne Veesaar**, **Tarvo Krall** ja **Mikk Purre**. Etenduse pikkus Tallinna Linnahallis koos vaheajaga 2 tundi ja 45 minutit. Smithbridge Productions, 2005.

Ma ei ole teab mis suur muusikalihuviline. „Georg“ oli õigupoolest alles teine Linnahalli lavamuusikal minu elus. Käisime emaga kahekesti, täpselt nagu kolmteist aastat tagasi, kui koos läksime vaatama hilisema eestikeelse muusikalilaine üht esimest pääsukest, **Cole Porteri „Suudle mind, Kate’i!“**. Minu jaoks raamivad need kaks emaga Linnahallis käiku tervet ajajärku. Täpselt kõike seda, mida ma pole vahepeal oma silmaga näinud ega kõrvaga kuulnud ja ausalt öeldes, pole ma teinud ka seda omapoolset sammu, et oma mahaäämüst tormiliselt arenevast muusikali-

„Georg“.

elust kuidagi peatada. Vastupidi. Minu ignorantus on aastatega järjest süvenenud. Ühte asja pole ma ometi vältida suutnud – seltskonnajakirjanduse teravdatud tähelepanu, mis parasjagu toimub muusikalibisnise sees ja ümber. Selleks tuleb vist aastateks Mohni saarele majakavahiks põgeneda, et nendest muusikaliuudistest pääseda. Kes sai peaosa ja kes jäi sellest ebaõiglaselt ilma? Kes sai lapse? Kes tõmbas kellel naha üle kõrvade?

Näppu pulsil hoiavad SL Õhtuleht ja Kroonika, ja põhimõtteliselt on see ka huvitav, juhul kui jälgida neid inimesi kui mütoloogilisi kangelasi ja jumalusi

vanakreeka muistendis. Kui hägustada mõõtkava, siis nad toimlevad maailmas, kus väikesedki intriigid on elust suuremad. Me loeme, kuidas nad end higi ja vere ja sõpruse hinnaga teostavad. Rahajamadest ei hakka ma rääkimagi. Miljonite kaotamistest ja selle ametlikest ning mitteametlikest versioonidest ja jällegi suhetepuntrast ning lootustest ja petmistest. Väga dramaatiline ja suurejooneline on olnud see kõik. Nii et põhimõtteliselt on möödunud kümnendil ignorantsemad Eesti meelelahutuse tarbijad nagu mina oma muusikalivajaduse neid muusikale ümbritsevast seltskonnamelust kätte saanud ja siis ei leia-

„Georg“.

gi nagu erilist põhjust mööda Linnahalli treppe üles rühkida. Loomulikult olen ma pidanud end ka sala-elitaarlaseks ning ka see on ehitanud nähtamatu, ent paksu müüri minu ja muusikali-Linnahalli treppide vahele.

Ja nüüd siis „Georg“. Lugu elust suuremast lauljast. Üksildasest heeroesest, Orfeusest musta laega toas. Mehest, kes oli nii suur ja ilus, nagu oleks ta olnud välja mõeldud. Siiras, aus ja üksildane kunstnik Nõukogude Eestis. See oli muusikal, mille ootusest värises õhk. Kuidas kajastada Georgi elu nii, et sealt midagi välja ei jääks? Kes esineb Meistri enda rollis? Kust võtta mees, kes laulaks nagu tema? Ja siis ta tuli, astus Linnahalli lavale Don Juanina ja laulis nagu Tema. Ja kõik sulesepad ja tindinikkujad varisesid põrmu. Kaasaegsed ahmised õhku, professionaalid mõmisesid mõnust. Ta oli hetkega suurem väikesest intriigidest. Ta oli hea oma rollis, karismaatiline ja soe. Tõepoolest. Ta

transformeeris kõik pinged ja ootused suureks Linnahalli aplausiks, nii et isegi Georgi kaasaegsed, sõbrad ja muud autentsuse allikad andsid andeks vaba ümberkäimise Meistri eluga. Minu sõber **Vadi** oli päästetud. Teda ei lintšitudki ära. Kostasid üksikud nurinad teemal pieteeditunne ja austus, aga juba järgmises lauses unustas väike pahane inimene oma solvumise ja lausus juba mantlana kõlavad sõnad: „Aga **Marko** oli suurepärane.“

Sooviga mitte eelkõnelejat korrata, mõtlesin, et kirjutan hoopis libretost ja lavastusest.

Millega see libreto siis ikkagi Meistri saatuse puhul patustas? Ooperi alguses kurdab Georg pargis oma sõbrale, et ta ei tea enam, kes ta on, tema järel jooksevad inimparved, aga ta ei mõista, miks see kõik niimoodi on seatud ja mis ja kus on õieti tema koht selles melus. Sõber lohutab, kuid ei mõista tegelikult kunstniku traagikat.

Teatridirektorile saabub kõne, kus kästakse etenduse ajal suunata kogu saali valguspark **Georg Otsale**. Moskva nõuab staari punktvalguses. Georgi sellest informeerima saadetud teatritöötaja ei suuda leida hetke, et teda sellest teavitada, etendusel valgustid lõhkevad ja Georg kaotab nägemise. Haavatud Georgi kodus ei mõisteta, naine on toonud koju elama mustlashõimu, isa nuri-seb poisi ameti üle ja ema kahtleb, et kas poeg ei ole mitte juba surnud.

Samal ajal töödeldakse KGB keldris Georgi sõpra, et ta annaks informatsiooni, kes on õieti Georg. Kes on ta tegelikult? Sõber kuuletub vastu tahtmist.

Georg esineb Moskvas **Hruštšovile**. Teda armastab nii esimene sekretär kui ka seltsimees **Jekaterina Furtseva**. Georgist saab NSV Liidu rahvakunstnik.

Ent Georg on ikka kahtluste küüsis. „Kas minus on üldse seda mõtet, mida nad minus näevad. Ma olen neile lihtsalt ilus mees, kauni häälega, sarmikas. Aga see ei ole see, mis ma olla tahaksin...”

KGB töötleb endiselt Georgi sõpra, aga vaene mees ei suuda anda vastuseid küsimustele, millele ei ole vastuseid ka Georgil endal.

Georg tahab end ära uputada. Vee all kohtub ta näkineiuiga, kellesse armub. Ta tahab jääda igaveseks näkineiu juurde, kuid vaja on anda veel viimane etendus.

Georg laulab nii, nagu ei kunagi varem. Publik hullub nagu ei kunagi varem. Sõber avaldab Georgile armastust, kuid Georg lükkab selle tagasi. Pettunud sõber reedab Georgi KGB-le. Pärast etendust sukeldub Georg näkineiu juurde merre, kuid teda jälitanud KGB sikutab ta välja. Georg on haiglas. Maine elu ei paku talle enam midagi peale vaeva ja tulpimuse.

Kuid siis saabub kui ilmutus palatise habemega kalamees, kes viib Georgi ära. Mere äärde. Ära inimeste juurest. Georg sukeldub ja lõpuks on ta koos oma veealuse armastatuga. Ta on leidnud lõ-

puks oma koha ja armastuse, mis ongi see, mida Georg on otsinud kogu etenduse vältel, teadmata, mida ta otsib.

Ilus ja sentimentaalne lugu. Ja seejuures õudselt vadilik, nagu minu ema ütles. Minu ema arvas tundvat seal ära samasuguste suurte küsimuste käes vaevlevad kangelased, nagu **Urmas Vadi** kirjutatud telefilmis „**Kohtumine tundmatuga**”. Teatud moel oli ju **Valdo Pant** oma erakordsuses sarnane Georgiga. Küllap ka Vadi märkas seda. Mul on tunne, et Vadile sobivad suurmehe. Erandlikud, väljavalitud ja üksikud ke-set massi on talle heaks materjaliks. Vadil on see võti, millega neid avada. **Pant, Elvis, Ots**. Kõik need puuslikud saavad Vadi käpa all painduvad liigesed ja inimese näo. Aga siiski ei saa inimese näo omandanud kangelane astuda tagasi sellesse ellu, kust ta oli tulnud, anda vastused vastamata jäänud küsimustele ja lõpetada pooleli jäänud kangelasteod. Vadil on nende tegelastega oma plaan: peale superheeroste inimlikustamist sulle ta nad oma muinasjutumaailma ja külvab nende teele eriskummalisi tegelasi – Tipid ja Täpid, näkineid, iseene-se kloonid või rääkivad koerad.

Urmas Vadi ütleb ise: „Selle raske ja jäiga dokumenteerimise kõrvale võiks ju lubada endale ka veidi vabastava- maid vaateid, kus inimest saab lendlevalt ja eeterlikult koost lahti võtta ja siis jälle uuesti kokku panna, liites ja lahutades erinevaid osi ja seiku; neid, mis on nii-öelda päriselt juhtunud, ja uide, mida keegi on lihtsalt mõelnud; unesid, tujusid, mälestusi üksteisega sobitada, ära jätta, võimendada...”

Minu arvates seisneb Vadi lollikindlalt töötav meetod selles, et ta on otsustanud ava(sta)da tegelase sisemise traagika (või koomika, kuidas soovite) ootamatute situatsioonide ja ülesannete kaudu, millega kangelased peavad äkitselt silmitsi seisma. Karakter avaneb läbi katsumuste, see on dramaturgia aabit-

„Georg“.

satõde. Vadi seab reaalsed tegelased silmitsi fiktiivsete sündmuste või ilmutustega, et nad peaksid defineerima end uuesti, sedakorda täiesti absurdses olukorras. Vadi absurd kingib talle jumaliku vabaduse mitte vastutada oma tegelaste sõnade ja tegude eest. Nad on Vadi omad ja elavad tema maailmas. Sugulastel ja pärijatel ei ole neile enam õigust. On küll päritav autoriõigus, seda ei saa neilt kirjanikuhärra ära võtta, aga kadunud õigust edasi elada ei saa nad piirata. Näkineius armastava naise leidnud Georg Ots on lõpuks ometi vaba ihnsate sugulaste meenutuste haardest ja Nõukogude Liidu rahvakunstniku tiitlist ning võib elada vaid armastusele. Vadi suurmehe elavad tema absurdkomöödiates edasi vabade ja puhastatutena, pisut lapsikute ja sentimentaalsetena – nad ei pea ennast enam tõesta-

ma, vaid võivad võtta täiesti vabalt. Vadi on sentimentaalne ja lahke noorherra, kes ei tee kärkselegi liiga. Mulle tundub, et ta teeb oma kiusatud tegelastele hoopis kosmilise heateo, puhastades nende karmat väljalausumata lauseid ja tegemata otsuste painest, mistõttu võivad nad sündida järgmistes eludes kõrgema kategooria olevustena.

Räägiks nüüd õige etendusest ka. Aga palun asjaosalistel neid ridu lugeda kui täiesti asjatundmatu vaataja tähelepanekuid ja mitte eriti hinge võtta. Hirmsasti meeldis mulle **Ain Nurmela** kunstnikutöö. Tema absurdset pom-pöösne – see vormilt rahvuslik ja sisult nõukogulik sotsrealism hingas etenduses täie rinnaga ja andis sellele etendusele nii glamuuri kui kujundlikkuse. **Marko Matvere** oli hea, kui tsiteerida juba eelkõnelejate koori. Näitlejad tegid

kah toredad rollid, jah, peaaegu kõik. Stseenid olid vaimukalt lavastatud, žanri puhtuses kahtlust polnud. No näiteks kilpkonnamuti veealune liikumine oli **Andrus Vaarikul** kena koomikatundega lavale seatud, või siis Georgi kodu, isegi tavaliselt libedaid karisid sisaldav KGB ülekuulamisruum. Aga millegipärast oli mul kogu aeg tunne, et etendus on sündinud plaanist teha Georg Otsa revüükava ja palgatud tipud on loonud erinevaid Otsa hitte ühendanud kava.

Nautides Vadi käekirja, õnnestunud lavalisi stseene ja Georg Otsa, takerduisin ma vaatajana kogu aeg rohmakana tunduvatele õmblustele aariate ja draama vahel. Need õmblused, mida ei ole õnnestunud „Georgi“ muusikalis kuidagi ära peita, tekitasid mul paaris kohas tunde, et söidan Silja Symphoniga Tallinnast Helsingisse ja vaatan *show*-programmi koduvabariigi tippude heas esituses. Varsti jõuame Helsingisse, loodetavasti lastakse näitlejail revüükava enne sadamasse jõudmist finaali viia. **Jüri Naela** koreograafilised numbrid demonstreerisid erinevate rahvaste hoogsaid tantse, rõngastega võimlemistüdrukud panid oma oskustega reisijad ahhetama. Ja see kõik on laevapileti hinnas sees. Ma vist olen nendest Soome laevasõitudest ilmselt väga rikutud ja lihtsalt ei oska Punase väljaku dekoratsiooni ees tantsu vihtuvat vene rahvatantsijate rivi mitte kuhugi mujale paigutada. Nii et ärme loeme seda etteheiteks etendusele. Aga millises kingapaaris oli siis see knopka, mis etenduse lonkama pani? No ma ei tea, milles asi, äkki need Georg Otsa kohustuslikud hitid, mis tal tuli publiku rõõmuks näitemängu jooksul esitada, mõjusid nii, nagu oleksid nad paigutatud etendusse justkui otsitult. Küllap kannavad nad endas sellist tähenduste taaka, et toimivad paratamatult asjana iseeneses, muusikaliste numbritena meie mälestuste ja seoste punktvalguses, ega olegi nõus kuhugi

konteksti mahutama. Liiga võimsad ja liiga eneseküllased. Kümme punkti.

Istusin ovatsioonide ajal mõtlikult oma kohal, kui äkki panin tähele, et kõik inimesed on saalis püsti tõusnud. Mina aga mõtlesin selle knopka peale kalossis. Minu ema istus mu kõrval ja plaksutas istudes. Ma arvan, et ta ei tahtnud püsti tõusta sellepärast, et siis oleks tema poeg pidanud üksinda istuma jääma. Tõusin siis ka, et ema saaks aplodeerida nagu kord ja kohus. Selline tore inimlik moment veel lõpuks. Justkui boonusena ilusate laulude ja kena lava ja toreda libreto eest. Mis ühelt muusikaliitl veel tahta?

Lugesin enne punkti panemist üle oma elu esimese muusikaliarvustuse üleva alguse ja mul tekkis igatsus näha kunagi mütoloogilise kangelasdraama lavastatud muusikali eestimaisest meelelahutustööstusest ja seltskonnaajakirjandusest selle ümber. Suvetuuriidest ja hitivabrikutest, kuulsatest saatejuhtidest ja vahetatud naistest. Muusikalistaaridest ja õhtujuhtidest. Kõlaksid hitid 90-ndatest – **Code One**, **Estin** ja muu **Gunnar Loho production**, **Astra** ja **Kalle Kukkk**, **Arnold Oksmaa**; üles astuksid tissimissid ja **Mr Happyman**. Seal etenduses figureeriks kindlasti üks lapstäht, muusikalistaarid, väikesed niiditõmbajad, erinevad produtsendid, kultuuriministeriumi nõunikud, humoristid, poolearulised ja muud väikeettevõtjad ning muidugi seltskonnaajakirjanduse parimad pojad ja tütreid. See oleks lugu väikestest elust suurematest asjadest. Ta toimuks väljaspool aega ja ruumi. Planeedil nimega Eesti. See lugu ei tohiks olla alasti tänapäevane satiir, vaid ilus muinasjutt või muusikaline kangelassaaga, mille tegevus toimub tõelisel imedemaal. Kirjutajana näen ma ainult Vadi. Ilmtingimata. Kuigi sisimas loodan, et Vadil ei oleks aega selle jampsiiga tegelda.